

حجامت در واقع اعمال یک استرس فوری است به سیستم ساکن دفاع عمومی بدن تا آن را بر علیه کلیه عوامل درونی و بیرونی هشیار و فعال نماید. حجامت با توجه به روش مورد انجام و محلی که انجام می گیرد میتواند چون نیشترزدن؛ عوامل عفونی - درد آور و مخرب را از بدن خارج نماید حجامت در زیرگردن و جایگاه معین میان دو کتف قادر است عوامل اصلی لخته شدن خون و فاکتور های انعقادی عامل در سکتته های مغزی و قلبی را از سیستم خارج نماید زیرا خون پراکسیژن خارج شده از ریه ها در اثر حالت تلمبه ای قلب و ریه ها که شبیه یک آکاردئون ایجاد فشار منفی در قفسه سینه میکند و عمل مکش و دمش (دمیدن) را سامان می بخشد؛ خون حاوی قطرات ریز چربی و لخته های مستعد کوچکی را که میل به هم پیوستگی در آنها زیاد است را به عضلات پشت (نزدیکترین مسیر عروقی) پمپ مینماید و حجامت در محل مذکور آنها را به دام انداخته از بدن خارج می نماید زیرا عوامل تشکیل لخته های مخاطره آمیز از این گلوگاه بسوی سایر نقاط بدن روانه میشود و حجامت آنجا را پاک میکند.

حجامت با خارج کردن ذرات چربی که در فرآیند اکسیژنه شدن خون همچنان در مویرگهای عضلات پشت تنه گیر کرده و پشت سر هم صف کشیده اند و انتقال کند و تدریجی آنها به عروق گشادتر و مسیرهای بازتر میتواند به رسوب و ایجاد سده (انسداد عروق مثلا CAD یا آمبولی) مخاطره آمیز پایان دهد و با ایجاد تله های گشاد عروقی در موضع (بدلیل بادکشهای ناحیه اطراف آن) و ایجاد فشار منفی و حالت مکنده در این تله ها مدتها این ذرات چربی را از جریان عادی خویش باز دارد.

- حجامت خارج کننده صفراست و آرامش رابه انسان ارزانی می دارد.
- حجامت یک شوک عصبی موثر در بیماران روحی روانی و افسرده است و آغاز چالش های روانی را به بیمار القاء می کند
- حجامت کاهش دهنده فشار خون است و بمقدار زیادی از استعداد سکتته های آنی در بیماران می کاهد (مثل خونریزی از بینی در بیماران فشارخونی).

- حجامت فاکتورهای آلرژی (عوامل حساسیت زای) درونی و بیرونی کسانی را که کهیر دارند یا کم کاری کبد داشته و به حساسیت های متعددی گرفتارند را از مسیر مخرب و آزار دهنده بیمار به مسیری فرعی منحرف مینماید و ایمنی شخص را تجهیز می کند و فرصت سامان دهی به سیستم دفاعی می بخشد.
- حجامت در ترک اعتیاد موثر بوده هشدارهای خودباوری و اعتماد به نفس را که اولین و مهمترین فاکتور در ترک اعتیاد تلقی می شود صادر مینماید و سموم خون را تخلیه می کند.
- حجامت بلغم و سودای پخته شده را که قبلا سست و قابل انتقال شده است همچون صفرا میمکد و از غلظت و وحدت آنها می کاهد.
- حجامت باز کننده انسدادهایی است که به آمنوره زنان انجامیده و با باز کردن مسیرهای عروقی؛ انتقال موضعی مواد مالیدنی مثل کرمها و لوسیونها و پمادها را از یک سو روی پوست و انتقال خونی مواد دارویی - خوراکی را از درون از - سوی دیگر - تسهیل میکند.
- حجامت به سرعت تیرگی دیدرا در بیماران دیابتی و فشارخونی کاهش می دهد و با آثار شفابخش متعددهش در بیماران با تیرگی شعور مقدمات هشجاری را فراهم مینماید.
- حجامت خارج کننده لخته های گرفتار در پیچ و خم عروق واریکوز ساقین و سایر اندامهاست.
- حجامت دنیایی است که در پشت سرمان بوده و از اینکه گوشه چشمی بدان داشته باشیم غافل بودیم و اکنون مثلا همت کرده ایم و تازه از درب آن وارد شده ایم و از این همه را دیده و لمس کرده ایم و مثل آن به ((آب در کوزه و ما تشنه لبان میگردیم)) می ماند حال به عهده محققین و استادان بزرگوار است که به کاوش و آزمایش آن همت نمایند.
- حجامت در درمان و تسکین بیماریها سرنخی است که هرچه پیش برویم میتواند طناب کلفت و قطوری باشد که آویختن از آن بدون هراس است .

اداب حجامت

از آنجا که حجامت از جمله توصیه های دینی است ، لذا مانند بسیاری دیگر از آداب مذهبی جهت دستیابی به نتیجه بهتر مستلزم رعایت آداب و اصولی می باشد که در زیر به گوشه ای از آنها اشاره می نمایم .

- ۱- حجامت رو به قبله و به صورت چهار زانو انجام شود .
- ۲- حجامت کننده و حجامت شونده با وضو باشند و حجامت را با نام خداوند آغاز کنند .

- ۳- قبل از شروع حجامت حتماً آیه الکرسی تلاوت شود .
- ۴- دعای شریفی که در خصوص حجامت از امام علی بن موسی الرضا (ع) وارد شده است . خوانده شود .
- ۵- ذکر صلوات به هنگام حجامت فراموش نشود .
- ۶- در صورت امکان حجامت در روزها و زمانهای توصیه شده انجام شود .
- ۷- پزشک و بیمار هر دو به این نکته توجه داشته باشند که پزشک و عمل حجامت هر دو تنها وسیله ای برای شفای بیماری است . مسلماً شفای هر بیماری تنها به خواست و اراده خداوند متعالی انجام پذیر می باشد " هوالشافی "
- ۸- بعد از انجام حجامت به فرد حجامت شونده تبریک گفته شود .
- ۹- قبل و بعد از حجامت خوردن انار توصیه شده است . همچنین برای جبران ضعف احتمالی ، نوشیدن شربتتی از عسل در پس حجامت توصیه شده است .
- ۱۰- حداقل تا ۱۲ ساعت پس از انجام حجامت جهت جلوگیری از عفونت زخم ، استحمام ممنوع می باشد .
- ۱۱- تا حدود ۱۲ ساعت پس از انجام حجامت باید از خوردن ترشی ، نمک و لبنیات پرهیز نمود .
- ۱۲- قبل از انجام حجامت حتماً عینک از روی چشم برداشته شود .
- ۱۳- نگاه کردن به خون اول حجامت - بر طبق احادیث - مستحب و باعث روشنی و جلای چشم می شود .
- ۱۴- حجامت خانمها در دوران قاعدگی و به خصوص در اواخر این دوره ممنوع می باشد .
- ۱۵- تا ۱۲ ساعت قبل و بعد از حجامت نزدیکی صورت نگیرد .

سن مناسب برای انجام حجامت

در طب سنتی ، برخی حکما - از قبیل بوعلی سینا و جرجانی - حجامت را از ۲ تا ۶۰ سالگی تجویز نموده اند . اما در طب اسلامی شروع حجامت جهت پیشگیری، از ۴ ماهگی تجویز شده است . در حدیثی از پیامبر اکرم (ص) که در کتب گوناگون - از جمله استبصار جلد ۱ صفحه ۸۴ - وارد شده است ، ایشان به حجامت نقره در اطفال بالای چهار ماه به فاصله هر ماه یکبار توصیه نموده اند و آثار فراوانی برای آن ذکر نموده اند .

همچنین در روایات اسلامی حدیثی مبنی بر عدم انجام حجامت در افراد کهنسال مشاهده نشده است . به عبارت دیگر حجامت محدودیت سنی ندارد .

حضرت امام رضا (ع) در رساله ذهبیه حجامت را در بالغین متناسب با سن فد تجویز نموده اند . مثلاً حجامت برای فرد ۴۰ ساله هر ۴۰ روز یکمرتبه و برای فرد ۶۰ ساله هر ۶۰ روز یک بار تجویز شده است .

تذکر ۱: این فواصل برای پیشگیری از بیماریها توسط حجامت می باشد و فواصل مناسب جهت حجامت فرد بیمار باید توسط پزشک معالج تجویز شود .

تذکر ۲: به تجربه ثابت شده است که حجامت در اطفال و کودکان موجب افزایش رشد قد و وزن ، رفع لاغری ، بی اشتهايي ، ضعف ، تقویت سیستم ایمنی و دفاعی و بالاخره کاهش اختلالات رفتاری و بیقراری و پرخاشگری در ایشان می شود .

تذکر ۳: در کتب طب سنتی ، جهت درمان زردی (یرقان فیزیولوژیک) چند خراش کوچک سطحی در لبه و پشت لاله گوش نوزاد تجویز شده است .

تذکر ۴: در گذشته حجامت نقش واکسیناسیون فعلی را برای کودکان داشته است و مقاومت آنها در برابر بیماریها توسط حجامت زیاد می شده است .

مثلاً رازی در کتاب ((الجدری و الحصه)) از حجامت جهت واکسیناسیون افراد زیر ۱۴ سال در برابر آبله نام برده است .

عده ای نیز معتقدند حجامت در سنین بلوغ موجب کاهش پرخاشگری و سایر عوارض بلوغ می شود .

ایام مناسب جهت حجامت

زمان مناسب جهت انجام حجامت را از سه بُعد بررسی می نمایم .

-در طی سال چه فصول و ماه هایی برای حجامت مناسب تر است ؟

-در هر ماه چه روزهایی برای حجامت مناسب است ؟

-در هر روز چه ساعتی جهت انجام حجامت مناسب تر است ؟

امام رضا (ع) : فصل بهار روح زمان هاست و در این فصل خون به هیجان در می آید . لذا از فصد و حجامت در این فصل استفاده کن .

امام صادق (ع) حجامت کردن در ثلث اول فروردین ماه (آذر ماه رومی) باعث صحت یک سال از بیماری هاست به اذن خداوند متعال

در احادیث ائمه معصومین علیه السلام به خصوص امام رضا (ع) از حجامت در ماه کانون اول رومی (دی ماه) نهی شده است .

به طور کلی به ترتیب فصول بهار - پاییز - تابستان و زمستان جهت انجام حجامت توصیه شده اند

-البته بیان این ترتیب بدین معنی نیست که حجامت در فصول زمستان بی فایده می باشد . بلکه موید تاثیر بهتر حجامت در ترتیب عنوان شده می باشد و چه بسا با تشخیص پزشک ، حجامت حتی در دی ماه نیز در راستای درمان بیمار لازم تشخیص داده شده و تجویز شود . در این صورت نباید صدقه دادن ، تلاوت آیه الکرسی و صلوات فرستادن را از خاطر بد .

-اما حجامت در چه روزهایی بیشتر توصیه شده است ؟
-تاثیر جاذبه ماه و خورشید بر روی جانداران از دیرباز مورد توجه دانشمندان و حکما بوده است . در برخی احادیث نیز بر حجامت در ایام پر فشار ماه که جاذبه و خورشید در حداکثر میزان است تاکید شده است.

-جاذبه ماه و خورشید همچنان که بر آب دریا تاثیر دارد و باعث جزر و مد آب میشود همچنین بر ترکیبات موجود در خون انسان نیز موثر می باشد . و امروزه کاملاً به اثبات رسیده است .

امام رضا (ع) خون در افزایش هلال ماه افزایش می یابد و در کاهش هلال کاهش می یابد . رسول اکرم(ص) هر کس روز سه شنبه هفدهم یا نوزدهم یا بیست و یکم ماه قمری حجامت کند ، شفای بیماری یکسال او خواهد بود .

در روایت دیگری هفتم ماه حزیران رومی (تیرماه) برای حجامت توصیه شده است . با توجه به روایات مختلف و متعدد ، حجامت در روزهای هفتم ، چهاردهم ، هفدهم ، نوزدهم ، و بیست و یکم ماه قمری به عنوان بهترین روزها تاکید شده است . با توجه به روایات مختلف و تطبیق آن با تاثیر جاذبه ماه می توان چنین نتیجه گرفت که دهه دوم هر ماه قمری برای حجامت بهتر از سایر ایام ماه است .

حجامت در هفته :

احادیث و روایات فراوانی پیرامون حجامت در هفته وجود دارد و برخی روزها هفته برای حجامت توصیه بیشتری شده اند . آنچه در احایث مختلف وجود دارد استحباب حجامت در روز دوشنبه و پنجشنبه و نهی آن در روز جمعه می باشد .

- ذکر این نکته مجدداً لازم است در صورتی که وضعیت بیمار ایجاب کند و ضرطاری وجود داشته باشد بر طبق روایات معصومین بآدادن صدقه و تلاوت آیه الکرسی و ذکر صلوات ، حتی در روز جمعه نیز می توان حجامت نمود . ساعات مناسب جهت انجام حجامت :

بهترین ساعات روز برای حجامت ساعت دوم و سوم پس از طلوع خورشید و ساعات نزدیک به غروب می باشد.

آیا حجامت فقط برای بیماران مفید است ؟

پاسخ این سوال منفی می باشد . همانطور که از احادیث متواتر مشخص است و تجربه و تحقیقات نیز آن را به اثبات رسانده است یکی از مهمترین اثرات حجامت تاثیر در پیشگیری از بیماریهاست و تقدم پیشگیری بر درمان بر همگان مبرهن و آشکار است .

مشاهدات پزشکان مجرب عضو ((موسسه تحقیقات حجامت ایران)) موید این مطلب است که سالمندانی که به طور مرتب جهت پیشگیری از بیماریها حجامت شده اند دارای سیستمهای درونی سالمتری نسبت به سایر افراد می باشند . البته تحقیق علمی و دقیقی به صورت گذشته نگر بر روی این افراد انجام نشده است که با عنایت خداوند - انشاء... - در آینده ای نزدیک انجام خواهد شد .

همانگونه که پیشتر نیز گفتیم پیامبر اسلام (ص) فرمودند اند که حجامت در روز سه شنبه هفدهم ، نوزدهم و یا بیست یکم ماه قمری صحت بخش بیماری یک سال است . مشابه این حدیث - که بر بعد پیشگیری حجامت تاکید دارد - به گونه های مختلف از معصومین (ع) به طور متواتر و فراوان در کتب معتبر روایی موجود می باشد . در حدیث معراج نیز آمده است ((یا محمد ! احتجم و امر امتک بالحجامه)) یعنی ای محمد (ص) حجامت کن و امتت را به حجامت امر کن . با توجه به این حدیث شریف نیز در می یابیم که حجامت برای همه امت پیامبر توصیه شده است ، نه فقط بیماران .

چه افرادی را نباید حجامت نمود ؟

حجامت پیشگیرانه خطر آفرین نیست و با رعایت اصول صحیح می توان آن را حداقل سالی دو مرتبه در فصل بهار و پاییز انجام داد . ولی حجامت به منظور درمان ، اگر توسط افراد غیر پزشک و غیر مطال انجام شود ممکن است نه تنها موجب درمان نگردد بلکه مشکلاتی را نیز برای بیمار ایجاد کند . - تجربه نشان داده است که برای افراد ذیل نباید حجامت انجام شود :

- ۱- افرادی که طبق تعریف طب سنتی در گروه بلغمی مزاجها قرار می گیرند. در این افراد ابتدا باید غلبه بلغم را با برنامه غذایی و تجویز مسهل رفع نموده و سپس حجامت انجام داد .
- ۲- زنان باردار تا پایان ماه چهارم حاملگی (تشکیل کامل جنین)
- ۳- حجامت زنان در ایام عادت ماهانه (رگل) به خصوص در اواخر عادت ممکن است موجب افت شدید فشار خون و مشکلات دیگر شود .
- ۴- افراد دچار مشکلات انعقادی مثل کمبود پلاکت و هموفیلی
- ۵- عده ای از پزشکان معتقدند که در افراد دچار فشار خون خیلی بالا ابتدا باید فشار خون را کنترل نمود و سپس اقدام به حجامت کرد.
- ۶- افرادی که عمل جراحی تعویض عضو انجام داده اند مانند تعویض قلب ، کلیه و... زیرا با انجام حجامت سیستم ایمنی بدن فعال میشود یا تقویت پیدا کرده وعضو خارجی را پس می زند ، دیده شده مواردی که روی این گونه افراد عمل حجامت انجام شده است عضو خارجی را سیستم ایمنی بدن پس زده است و مجبور به جراحی و خارج کردن عضو شده اند .

اما عده ای دیگر از پزشکان نیز معتقدند که حجامت این افراد هیچ مانع و خطری ندارد و حجامت را باعث تعدیل فشار خون این افراد می دانند.

انواع حجامت

در کشور های غربی حجامت تقریباً با ۱۰ روش انجام می شود . ولی در طب سنتی ایران حجامت به طور کلی به دودسته تقسیم می شود .

۱- حجامت خشک (بادکشی) : **Dry cupping**

۲- حجامت تر : **Wet cupping**

حجامت خشک : نوعی حجامت است که در آن خونی از بدن خارج نمی شود ، بلکه تنها عمل مکش (Suction) روی پوست انجام می شود . حجامت خشک خود بر دو قسم است :

الف : سرد و خشک - ب - گرم و خشک

حجامت گرم و خشک در فرهنگ عامه اصطلاحاً به کوزه یا لیوان گذاری معروف می باشد . حجامت خشک در نقاط مختلفی از بدن انجام می شود و در درمان بسیاری از دردها و بیماریها نقش موثری دارد . اینگونه از حجامت موجب انبساط عروق و رفع انسداد آنها و تحریک دیواره مویرگها می شود و در افزایش توان سیستم ایمنی بدن نقش مهمی دارد .

حجامت تر : این نوع از حجامت با خارج نمودن مقداری از خون بیمار همراه می باشد . مواضع توصیه شده جهت انجام حجامت تر در مکاتب مختلف طب سنتی متفاوت می باشد . اما در طب اسلامی مواضع زیر بیشتر تاکید شده است .

۱- حجامت عام : بین دو کتف ، حدود مهره های سوم و چهارم سینه ای T3 و T4 انجام می شود و در احادیث و روایات با عنوان ((حجامت منافع)) نام برده شده است .

۲- حجامت سر : محل این حجامت یک وجب شخص حجامت شونده از نوک بینی تا فرق سر می باشد . این گونه از حجامت با تکنیک خاصی انجام می شود و در روایات با عنوان ((حجامت نجات بخش)) نام داده شده است .

۳- حجامت کمر یا چمابند : این حجامت در گودی کمر ، حدود مهره S1 انجام می شود و از آن در روایات با نام ((حجامت رهاننده)) یاد شده است .

امام صادق (ع) فرمودند : رسول خدا (ص) در سه نقطه حجامت می فرمود : سر ، بین دو کتف و کمر

۴- حجامت ساقها : در یک وجب بالاتر از قوزک ، پشت دو ساق انجام می شود .

۵- حجامت نقره : در گودی گردن انجام می شود و مختص اطفال می باشد . انجام این گونه از حجامت برای بزرگسالان به علت احتمال ایجاد فراموشی نهی شده است .

۶- حجامت چانه

۷- حجامت پشت گوش

۸- حجامت موضعی : بر اساس تشخیص پزشک و نوعی بیماری در موضع خاصی انجام می شود . از جمله حجامت روی کفها ، اطراف مقعد ، روی رانها ، حجامت کلیه ، قاعده ریه ، حجامت کبد .

۹- حجامت خورشیدی : در واقع همان حجامت عام است ، با این تفاوت که برای آماده نمودن بیمار و هدایت خون به موضع حجامت ، قبل از انجام حجامت تر ، اطراف موضع حجامت با بادکش لغزان تحریک شده و سپس حجامت انجام می شود .

توجه : برای آماده سازی بهتر موضع حجامت - جهت حصول نتیجه بهتر از حجامت نوعی خشک یا تر - می توان موضع حجامت را با روغن زیتون ، روغن سیاهدانه و یا گل بنفشه چرب نمود.

روش انجام حجامت

پس از معاینه دقیق فرد توسط پزشک ، در صورتیکه انجام حجامت برای وی لازم و نافع تشخیص داده شود . فرد به حالت چهار زانو روی تخت می نشیند (البته برخی معتقدند حجامت سر به صورت خوابیده و حجامت ساق ها به صورت ایستاده باید انجام شود)

سپس پزشک محل انجام حجامت را با بتادین و یا الکل ضد عفونی نموده و یک لیوان یک بار مصرف - مخصوص حجامت - را بر موضع حجامت قرار می دهد . آنگاه با دستگاه مکش ، هوای درون لیوان تخلیه می شود . خلاء ایجاد شده در لیوان و وجود فشار هوای محیط سبب کشیده شدن پوست بیمار به داخل لیوان می شود و لیوان در محل خود ثابت و مستحکم می شود . (مقدار مناسب برای کشیدن شدن پوست به درون ظرف مکش به میزان ۱ تا ۱/۵ سانتی متر از بالاترین حد گنبد پوست مکیده شده تا لبه ظرف مکش است .)

عمل بادکشی به مدت ۳ تا ۵ دقیقه بر سطح پوست ادامه می یابد . این عمل علاوه بر ایجاد احتقان و التهاب در موضع ، باعث تجمع مواد سبک خون مویرگی در موضع حجامت می شود .

در ادامه پزشک معالج لیوان را از موضع حجامت جدا نموده و با یک تیغ یکبار مصرف استریل جراحی چند خراش پوستی سطحی به عمق نیم تا یک میلی متر به صورت مایل در موضع حجامت ایجاد می نماید . سپس مجدداً لیوان مخصوص حجامت در موضع حجامت گذاشته می شود و خون توسط بادکش به لیوان حجامت مکیده می شود .

عمل تخلیه و بادکش ۳ تا ۵ مرتبه و هر بار به مدت ۳ تا ۵ دقیقه انجام می پذیرد . لذا عمل حجامت به طور متوسط بین ۱۵ تا ۲۰ دقیقه به طول می انجامد .

در مجموع مراحل انجام حجامت ، حداکثر ۵۰ تا ۷۵ میلی لیتر خون از بدن شخص خارج می شود . (البته در حجامت سر ، کمر و ساقها معمولاً مقشدار خون خارج شده کمتر است) لازم به ذکر است بدن انسان قادر است در مدت زمان بسیار کوناهی این مقدار خون را بازسازی و جایگزین نماید .

پزشک سپس موضع حجامت را پاکسازی نموده و با گازاستریل پانسمان می نماید.
در اینجا ذکر چند نکته ضروری به نظر می رسد .

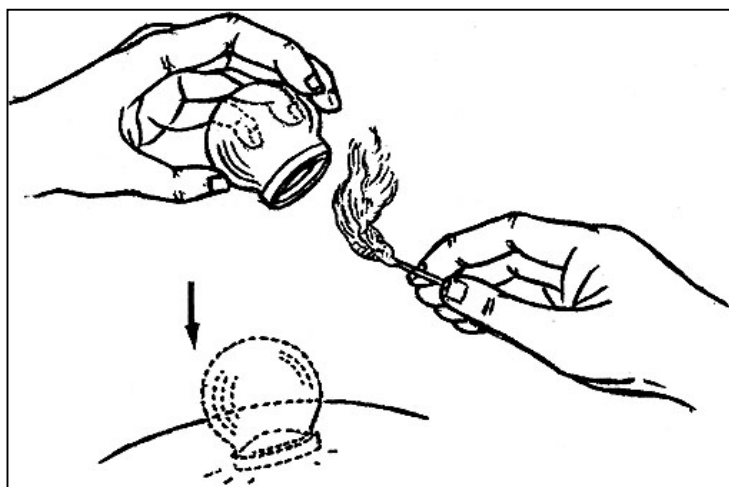
-عمل بادکشی در حجامت موجب بی حسی نسبی موضع می شود . لذا حجامت تقریباً بدون درد می باشد .

-به دلیل سطحی بودن خراشها ، پس از پانسمان نمودن ، موضع حجامت دچار خونریزی مجدد نمی شود . در بیش از یکصد هزر مورد حجامت انجام شده در شعب موسسه تحقیقات ایران حتی یک مورد خونریزی و عفونت موضع حجامت گزارش نشده است .

-در سطح پوست بدن انسان ، خطوطی فرضی موسوم به ((خطوط لانگر)) وجود دارد که اگر برشهای پوستی با زاویه ای خاص و به موازات این خطوط انجام شود ، اثر بسیار کمی از برش بر پوست باقی می ماند . با رعایت این اصل و ایجاد خراش با زوایای خاص ، حداکثر پس از یکماه (با توجه به وضعیت پوست بیمار) از انجام حجامت ، هیچ اثری در موضع حجامت باقی نمی ماند .

روش انجام حجامت خشک

در روش حجامت گرم و خشک روش بادکش گذاری حتماً به شیوه خلای کرمایی انجام می گیرد (با گذاشتن پنبه در حین سوختن در ته لیوان و گذاشتن لیوان بلافاصله در موضع).در تصویر این روش را به وضوح می بینید .

مبانی تئوریک حجامت

در زمان حاضر امکان ندارد که بفهمیم چگونه تجربه های نامعلوم و تصادفی انسان گسترش یافته و نتایج آنها از نسلی به نسل دیگر منتقل گردیده است. به طور مسلم، اجداد پیش از تاریخ انسان، گیاهان و مواد دیگر را مورد تجربه قرار داده و بر حسب سود و زیان حاصله آنها را تقسیم کرده اند. بیش از پیدایش تاریخ، علوم پزشکی جنبه ی نیمه تجربی و نیمه دارویی داشته و بیشتر جادوگران به این صرفه می پرداخته اند.

باینکه امروز اثرات شگرف و معجزه آسای حجامت برای بسیاری از پژوهشگران و پزشکان در داخل و خارج از کشور محرز شده است، اما متأسفانه هنوز چگونگی تاثیر حجامت بطور کامل مشخص نشده است. در اینجا به پاره ای از تئوریهای موجود در مورد مکانیسم تاثیر حجامت اشاره می کنیم:

۱- حجامت عام که محل آن در بین دو کتف در مجاورت مهره های پشتی ۴ تا ۸ می باشد. در بسیاری از مکاتب طب مکمل این مرکز به عنوان مرکز ثقل بدن شناخته شده است) این مرکز بیشترین نزدیکی را با غدد لنفاوی مرکزی بدن مثل گردن، زیر بغل سینه و شکم و همچنین با تیموس دارد.

حجامت با تاثیر بر این مراکز و از جمله بر تیموس که از مهمترین مراکز آموزشی سلولهای دفاعی بدن است و پس از ایجاد التهاب توسط بادکشهای اولیه و فراخوان سلولهای دفاعی ضمن تحریک سیستم ایمنی نقش تنظیم کننده سیستم ایمنی را با خروج سلولهای ایمنی نابجا، ایفای کند. این مسئله با وجود لاینحل بودن بیماریهای ایمنی (چه نقص ایمنی، چه بیش فعالی سیستم ایمنی معروف به بیماریهای خود ایمنی) نقش به سزایی در درمان بیماریهای آسم، روماتیسم و بیماریهای خود ایمنی دیگر دارد. در ضمن حجامت ترافیک لنفاوی را با ایجاد فشار منفی کنترل نموده و باعث افزایش حرکت لنف در این سیستم می شود. این مسئله با توجه به این نکته که پیش در آمد آسیب های سلولی التهابی نابجا و بیش از حد طول کشیده می باشد قابل توجه است. چرا که در مواردی که التهاب طول کشیده داریم برای بیمار درد و ورم و عوارض بعد از آن مشکل ساز است. حجامت با این مکانیسم (تعديل سیستم ایمنی و مهمتر از آن، کاهش ترافیک لنفاوی از راه تخلیه بهتر سیستم لنفاوی) نقش مهمی را در این زمینه بازی می کند. درمان بسیاری از این حالات در طب کلاسیک داروهای ضد التهابی استروئیدی (کورتونها) و داروهای ضد التهابی غیر استروئیدی (انسایدها) می باشد که داروهای بسیار پر عارضه و در پاره ای از موارد کم اثری می باشد.

۲- حجامت با تصفیه ی خون، مواد زائد مضر سموم را از خون خارج می کند. این مسئله نیز با توجه به تاثیر خون خروجی حجامت از لنفاتیکها و مویرگها قابل بحث است. در فراخوان سلولی

بایجاد التهاب ناشی از بادکش اولیه، بسیاری از سلولهای اضافی، زائد و سموم به این منطقه فراخوانده میشوند که با زدن تیغ، این سلولها و مواد اضافی از بدن خارج می شود.

۳- یکی از موارد جالب تاثیر حجامت، اثر ضد درد حجامت می باشد. امروزه دردهای مزمن به عنوان یکی از معضلات علم پزشکی شناخته میشود. حجامت با آزاد کردن یک سری مواد ضد درد درونی بدن (اندورفین) نقش اساسی در رفع درد دارد. از آنجایی که مشاهده کرده ایم بلافاصله بعد از اتمام حجامت تمامی درد ها از بدن بیرون می رود و بعلاوه بیمار احساس نشاط و سبکی در بدن دارد، نتیجه گرفته ایم که این تاثیر سریع علتی جز آزاد شدن مواد ضد درد در بدن ندارد. که در راس این مواد مورفین های درونی بدن (اندورفین ها) می باشد. بعلاوه خروج مواد ایجاد کننده درد که بیشتر همان عوامل التهابی می باشد نیز در رابطه با اثر ضد درد حجامت قابل بحث می باشد.

همان گونه که می دانیم درد بوسیله چند مکانیسم ایجاد می شود:

اول التهاب، دوم ایسکمی (نرسیدن خون و در نتیجه عدم تغذیه ارگان مورد نظر). در مورد اول توضیح داده شد که حجامت چگونه در این زمینه تاثیر دارد.

در مورد دوم باید متذکر شد که بسیاری از ارگانها به دلیل مشکلات عروقی، غلظت خون یا سایر علل، خون رسانی خوبی ندارند و بدن این خون نرسیدن را به وسیله اسپاسمهای درد به فرد هشدار میدهد. مشخص شده است حجامت با تحریک جدار مویرگ و مکش منفی لنفاتیک ها، گردش خون این ارگانهای بدن خصوصاً عضلات را تقویت می بخشد. این اثر بدون انجام خونگیری (حجامت گرم و خشک) نیز مقدور است. بدین ترتیب که با مکش گرم در لیوانهای خاص و گذاردن آن بر روی مناطق دردناک خصوصاً در قسمت عضلانی آن، خون رسانی عضو بهتر و در نتیجه دردهای حاصل از ایسکمی برطرف می شود. بعلاوه حجامت با کاهش غلظت خون که تراکم سلولی را در مویرگها کاهش داده، اکسیژن رسانی را بهبود بخشیده و با قلب و ریه را نیز تعدیل میکند که این اثر در مورد بیماریهایی که به علت افزایش بار قلب (افزایش اورلود) در رگها ایجاد شده می تواند مفید باشد.

۴- یکی دیگر از تاثیرات شگرف حجامت بر روی بیماریهای مغز و اعصاب می باشد. حجامت با تاثیر بر روی نوروترانسمیتر های مغز و ضمن تعدیل ساخت آنها بسیاری از بیماریهایی که بسبب کمبود یا بیشبود ترشح ساخت این مواد از مغز و سیناپسها می باشد را درمان می کند. در این مورد می توان به بیماری افسردگی اشاره کرد که به علت کاهش ترشح نوروترانسمیتر های نوراپی نفرین و سروتونین در سیناپسها می باشد. حجامت بر ترشح سروتونین تاثیر ویژه دارد. سروتونین علاوه بر اثر ضد افسردگی در درمان میگرن و اختلالات خواب نیز تاثیر بسزائی دارد. بزودی گزارش چندین بیمار درمان شده میگرن و سندرم خستگی مزمن (بصورت اختلال خواب و پر خوابی) در وبلاگ ارائه می شود.

در این مبحث چند بیمار (case) درمان شده بوسیله طب سنتی خصوصا با حجامت ارائه می

شود :

گزارش یک مورد درمان هیپر لیپیدی شدید بوسیله حجامت (wet cupping)

بیمار خانم س الف ۲۸ ساله با شکایت درد زیر شکم و کمر به کلینیک ما مراجعه نمود. بیمار سابقه سقط در چند مورد و یک حاملگی ناموفق داشته است. در شرح حال طب سنتی بیمار مزاج پایه صفراوی با افزایش مختصری در دم (دموی مزاجی) داشت. در بررسی روتین به عمل آمده از بیمار طی آزمایشات بیوشیمیائی تری گلیسیرید بیمار ۸۱۲ و کلسترول وی ۱۹۰ بوده و سایر وی مشکل خاصی نداشت. بیمار بدلیل تری گلیسیرید بالا درمانهای مختلف داروئی دریافت کرده بود و کماکان طی آزمایشات مختلف کاهش محسوسی در میزان تری گلیسیرید نداشته است.

در کلینیک ما بدون انجام هر گونه درمان داروئی (گیاهی و شیمیائی) و ضمن قطع داروهای مصرفی بیمار حجامت عام انجام شد. پس از انجام حجامت اول آزمایشات روتین درخواست شد. بیمار پس از ۲۰ روز مراجعه و ضمن احساس سبکی و رفع کمردرد و سایر مشکلات بالینی با داشتن تری گلیسیرید ۶۱۵ و کلسترول ۱۷۷ با یکبار حجامت کاهش محسوسی (۲۰۰ واحد) در میزان تری گلیسیرید داشت. در ضمن در میزان کلسترول هم کاهش داشت که این کاهش محسوس و معنی دار بود. با انجام حجامت دوم و سوم به ترتیب پس از گذشت ۲۰ روز و ۵۰ روز از حجامت اول، آزمایشات تری گلیسیرید و کلسترول برای بیمار در خواست گردید که این آزمایشات به شرح ذیل بود :

تری گلیسیرید ۲۹۰ و کلسترول ۱۴۵ که کاهش تری گلیسیرید نسبت به سری اول ۵۲۰ واحد و کلسترول ۵۰ واحد (پس از سه بار حجامت) بود. بیمار پس از چند ماه پیگیری، ز تمام مشکلات کلینیکی رهایی یافته بود. برای ادامه درمان بیمار پرهیز در رژیم غذایی، ورزش، مصرف سیرطبیعی یا قرص آن (تجویز شد).

تنظیم : مهدی سروش

بهار ۸۴